

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIS

Voor de Stad: 12.

Extranco per post: 14.

(Verschijnende driemaal in de week, Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

DICERE VERUM QUID VENT?

MORATIUS.

ADVERTENTIE:

15 cents de regel.

behalve 35 cents zegel.

KERKELIJKE STAAT.

ROME. De vermaarde ingenieur Stephenson bevindt zich thans in onze stad, alwaar hij zich bezig houdt met de ijzerbanen, welke men voornemens is, in de Kerkelijke Staten aan te leggen.

AMERIKA.

De tijdingen nopens de bewegingen van het mexicaansche leger zijn nog zeer uiteenlopend. De verschillende berichten komen echter daarin overeen, dat Santa-Anna te San Luis de Pontosi een leger van 20,000 man vereenigd heeft, hetwelk zoo goed gewapend en gekleed is als de zwakke financiële toestand van Mexico het gedoogt.

De opvolgende nederlagen, door de zeemagt der Vereenigde Staten op onderscheidene punten ondergaan, hebben veel toegebragt om den moed der Mexicanen op te beuren, en men schijnt niet zeer bezorgd, over het meermaals aangekondigd plan van St. Jan d'Ulloa aan te tasten. Overigens is de zedelijke en goetdadenstoestand der amerikaansche vloot, welke men bevestigend; de schouwplaat doet er veel kwaad en men heeft zich niet gemin, vele daden van insubordinatie en onwettigheid door voorbeeldige straffen te betogen.

Het mexicaansche gouvernement denkt nog niet aan het onderhandelen, maar maakt zich gereed, om met kracht de amerikaansche aanvallen te weeran. Al de wapens, die de wapens kunnen dragen, zijn ingelijfd en worden dagelijks in den wapenhandel en militaire manoeuvres geoefend. De oprigting der burgerwachten, waaraan zich vele menschen uit de laagste standen der staatschappij bevinden, wekt eenige bezorgdheid onder de vermogende standen te Mexico en in de andere grote steden. Mexico is door de mexicaansche bezetting onttruimd. De plaats zelve is ontmanteld en het geschut, dat men niet kon medevoeren, vernageld en in de rivier geworpen.

De tijdingen over de verkiezingen in de Vereenigde Staten zijn belangrijk. De algemeene denkwijze heeft eenige verandering ondergaan. De democratische partij, door den president Polk vertegenwoordigd, ondergaat vele verliezen. De gematigde partij, die door een niet zeer nauwkeurige vergelijking, den naam van whigpartij draagt, versterkt zich dagelijks.

De twee grote Noordsche Staten: Pennsylvania en New-York, die voor den president Polk waren, hebben zich thans tegen hem verklaard. Van de 24 vertegenwoordigers in het congres heeft Pennsylvania 17 whigs benoemd; New-York 23 van de 34. De kleine staat New-Jersey, tusschen de twee vorige gelegen, heeft de voorbeeld gevolgd. In het westen heeft de magtigste staat, Ohio, insgelijks eene wending gemaakt. Er is alle reden om te gelooven dat de meerderheid in de kamer der Vertegenwoordigers tot de whigs zal behooren, ofschoon zij thans slechts 81 van de 230 stemmen hebben. Door een dier contrasten, welke in de Vereenigde Staten niet zeldzaam zijn, schijnt de

partij der democraten over te zullen gaan.

DUITSCHLAND.

BRESLAU. Wij vernemen dat de apostaat Theinert, zich verstuipend hebbende om in zijn schotschrift tegen Ronge, insgelijks zijnen gal uit te storten tegen den herderlijken brief, door Mgr. von Diepenbrock aan de catholijke geloovigen gericht bij de inheerlijking van zijnen bisschoppelijken zetel, het tijdelijk gezag den schrijver van dit libel aan een crimineel onderzoek onderworpen heeft.

ENGLAND.

LONDEN, 9 december. Men leest in den *Observer*: Het gerucht loopt sedert eenige dagen dat koning Lodewijk Philips de bijeenkomst gevraagd heeft van een congres van de soevereinen van Europa, met het doel om hetzelve bekend te maken met alle omstandigheden van de zaak des huwelijks Montpensier en met de positie, waarin hij zich, ten gevolge van dit huwelijk, geplaatst ziet tegenover de andere hoven van Europa en vooral tegenover het kabinet van St. James. De koning der Franschen werpt het denkbeeld van zich af, dat hij jegens Engeland ter kwader trouw of zoodanig zou gehandeld hebben, dat het afbreken der vriendschap, welke zoolang tusschen Frankrijk en dat land bestaan heeft, geblijkt zou kunnen worden; in welke vriendschap echter de beste, zoo niet de eenige waarborg, na de vrede van Europa gelegen is. Hij drukt zijn leedwezen en verwondering uit, dat men eene zoo gewigtige beschuldiging tegen hem uithrengt. Hij stelt den tegenwoordigen stand van zaken voor als weinig bevredigend en verduard, dat hij het zich tot plicht rekent, niet alleen jegens Frankrijk, maar ook jegens gansch Europa, om onder de oogen van het congres der europesche mogendheden den juisten toestand van zaken tusschen het engelsch gouvernement en hem bloot te leggen.

IERLAND.

De laatste zitting van het repeal-genootschap is buitengewoon belangrijk geweest, omdat zij het punt van uitgang was van een poging tot verzoening tusschen de twee fractiën van de aanbangers der herroeping. O'Connell heeft den eersten stap gedaan; ziehier hoe hij zich heeft uitgedrukt, toen hij zijn voorstel deed om een commissie te benoemen, belast met het sluiten van den vrede tusschen het Jonge en het Oude Ierland.

» Thans moet ik u onderhouden over de betreurenswaardige oneensgezindheid, welke onder de voorstanders van het repeal is ontstaan. De inwendige verdeeldheid is altijd noodlottig geweest aan Ierland: deze was het, welke Engeland in staat stelde, Ierland te veroveren; het was daardoor, dat het britsche juk onder de regering van Elisabeth niet afgeschied kon worden, toen Tyrone zich aan het hoofd des volks stelde. Later, toen de verbondene Catholiken hun van te Kilkenny opstaken, berokkende verdeeldheid hunne neder-

laag en nu later werden de pogingen des volks, om zijne vrijheid te herwinnen, verijdeld door inwendige twisten.

» Ik kom hier niet vragen wie de oorzaak is der verdeeldheid, welke Ierland betreurt; al wat ik zeggen kan is, dat ik die oorzaak niet ken. (Gejuich).»

Daarna doet de redenaar voorlezing van het besluit, in de laatste meeting van het Jonge Ierland genomen, waarbij de vergadering alle denkbeeld eener oproeping tot feitelijk geweld verwerpt en voegt er bij:

» Ofschoon de redenaars, in die meeting, mij niet gespaard hebben, zal ik daarover heen stappen. Ik wil den twist niet verlengen; ik wensch slechts dat de vredebreuk hersteld worde. (Lang en levendig gejuich). Ik wil niet weten aan wien de schuld dier breuk ligt; maar ik doe een beroep op elken beminnaar van zijn vaderland, opdat hij met alle krachten aan de herstelling medewerke. Men vraagt mij welligt, waarom ik dit beroep niet vroeger gedaan heb? Mijn antwoord is, dat ik het niet doen kon zoo lang de leer van feitelijk geweld beleden en gehandhaafd werd.

» Thans is die leer ontkend; de tory's mogen mij vrij in hunne bladen uitkraaien, en den spot met mij drijven over mijne voorgewende nederlaag en onderwerping. Ik geloof dat al die beschimpingen mij niet belietten mogen nog dit offer mijner eigenliefde aan de zaak van het Iersche volk te brengen. (Gejuich). Dat het Jonge Ierland late varen hetgeen onwettig was in deszelfs beginselen en ik zal mij van harte met hetzelfde vereenigen. Ik stel voor dat er onder ons eene bijzondere conferentie gehouden worde. Ik zal twee personen benoemen; die niet tot het repealgenootschap behooren, om met den heer Smith O'Brien en mij te zamen te komen en de punten van verschil onderling te behandelen. In allen gevalle zal deze bijeenkomst eene nuttige uitkomst hebben, doordien wij zullen weten, waarom wij gescheiden zijn.»

De redenaar eindigt met het voorstel dat er een commissie zal benoemd worden belast met het daarstellen eener vertooning. Dit voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

In dezelfde zitting heeft O'Connell een nieuw plan bekend gemaakt om het verschrikkelijk tijden van het Iersche volk te hulp te kunnen. Hij wil dat in Ierland zamenkomende mannen van alle districten des lands en de middelen tot hulpbetoon, te plegen. Het beste middel ware, zijnes er oordeels om dadelijk van het gouvernement een bedrag te vragen van 50 miljoen p. st. onder verband der inkomsten van Ierland. Er zou in elk graafschap eene commissie benoemd worden, tot de verdeling dier som onder de hulpbehoevende districten.

— Een dagblad van Waterford verzeekt dat de koningin in den aanstaanden zomer Ierland zal bezoeken en dat men aan het paleis te Dublin reeds de noodige voorbereidselen tot hare ontvangst maakt.

SPANJE

MADRID 5 december. Men verhaalt als eene zekere zaak dat het ministerie op nieuw hetzelfde ontslag aan de koningin heeft ingediend en dat hare M. M. bevel schijnt de zelve van te nemen.

— Dona Maria Luisa de Burbon, gravin van San Fernando nabijstander van het regerend geslacht in Spanje, is te Madrid overleden.

PORTUGAL

Men heeft tijdingen uit Lissabon van den 1 en uit Oporto van den 2 december. Alles is nog in statu quo. Dos Antas die, naar het schijnt zijn hoofdkwartier naar Santarem overgedragt heeft, alwaar hij zich met 3000 man troepen bevindt, is door Saldanha ingesloten, die intusschen niet negen schijnt den eersten slag te wagen. Daar hij echter in het open veld kampeert zal hij wel verplicht zijn terug te trekken of den slag te leveren, die het lot van Portugal beslissen zal. De generaal Setubal heeft den graaf Bomfin bijna verslagen, doch deze was handig genoeg om den generaal der koningin op eenen verkroerden weg te brengen en zich met Das Antas te vereenigen.

Gansch Alemtjo is in de magt der opstandelingen, behalven het plaatsje Elvas met eene bezetting van 150 man, hetwelk nog aan de koningin toegedaan is.

Van eene andere zijde hebben de Mignellisten ongestraft het hoofd: Macdonall bevindt zich te Braga aan het hoofd van 3000 man, die de wapens ten behoeve van don Miguel opgevat hebben. De hertog van Palmella heeft bevel bekomen om Lissabon te verlaten, en heeft zich naar Cordis begeven. Men beschuldigde hem van de opstandelingen aangevoerd en den kolonel Wijlde ten voordeele der opstandelingen ingenomen te hebben. De ballingschap van den hertog van Palmella heeft veel indruk te Lissabon gemaakt.

FRANKRIJK

PARIS 10 december. Het schijnt thans zeker te zijn dat de heer Cunin Gridaine voornemens is aan de Kamers de vermindering voor te stellen van het tarief der inkomende regten op het ijzer. Doch de minister is niet gezind de wijziging van het tarief verder te voeren en men denkt dat dit bijna de eenige toegevendheid zal zijn, welke aan de beginselen van de vrijen railhandel zal verleend worden. Wat de andere artikelen betreft, van welke de inkomende regten te hoog beschouwd worden, hieromtrent zal de minister wachten, dat de Kamer het initiatief neme en zelf geene voorstellen doen.

— Twee leden van den hoogen raad der Bank van Frankrijk hebben, namens hunne ambtgenooten, eene lange bijeenkomst gehad met den minister van financiën, over den tegenwoordigen toestand dier inrigting.

— De maarschalk Bugeaud heeft zijne toetsing geweigerd tot het houden eener lijkdienst te Algiers voor den overleden maarschalk de Bourmont.

— De te Niive verzamelde kunstvoorwerpen zijn eergisteren te Havre aangekomen, op de korvet de *Cormoran* en zullen eerstdaags naar Parijs overgebracht worden.

— Ingevolge een koninklijk besluit zullen de granen en het meel uit Amerika afkomstig en met franche of engelsche schepen ingevoerd, tot nader bevel in Frankrijk voor de zunsuittie toegelaten worden.

— De heer Crétineau Joly, de vermaardste schrijver der geschiedenis van de Sociëit van Jesus, die den 20 november te Rome aangekomen was, is eenige dagen later naar Napels vertrokken, na te zijne gebied te hebben, in een bijzonder gehoor den heiligen Paus ontvangen te worden.

— Zondag hebben te gelykertijd regterlijke huzaren plaats gehad bij de onderscheidene verkoopters door de commissarissen van politie,

voorzien van vastgevingen van de regterlijke magt. Het gold het opsporen eener brochure, getiteld: *de stem van den honger*. Een zeker getal exemplaren van dit schotschrift zijn aangehouden en gevoegd bij de processen verbaal, waarin de antwoorden der boekhandelaren, die welke men te gemoeten had, ontteekend stonden. Een boekdrukken en vele zijner werklieden zijn ondervraagd geworden, niemand is echter in hechtenis genomen.

— De *Bresse* meldt stat al de geruchten omtrent den bedenkelyken gezondheidbestand van den prins van Neuchâton ongegrond zijn; en dat die staatsman, behalven eene kleine verkoudheid, zeer welvarend is.

BELGIË

BRUSSEL 11 december. De kamer heeft gisteren aangenomen de wetsontwerpen over de middelen en uitgaven, over de buitengewone uitgaven, over de militaire bevordering der prinsen van het koninklijk huis en twee wetsontwerpen over scheiding van gemeenten. Onderscheidene rapporten zijn door de respectieve rapporteurs nedergelegd, onder anderen dat betrekkelijk de begrooting voor het departement van justitie.

— Sedert vijf en twintig jaren waren de wolven uit onze landstreek zoo goed als verdwenen. Slechts zelden ontwaarde men er eenen: doch sedert eenigen tijd zijn zij op nieuw komen opdagen en zoo dikwijls, dat de bewoners van Jalhay niet dan met de grootste ongerustheid hunne kinderen tot het houden der kudden uitzenden. In dien toestand heeft de maatschappij van landbouwkunde en houtvesterij aan den koning een verzoekschrift gezonden opdat Z. M. de noodige maatregelen bevele tot uitroeijing dier roofdieren.

(Industriël de Verviers)

— 12 december. Gisteren heeft de Kamer een aanvang gemaakt met de beraadsluigen over het wetsontwerp betrekkelijk de aangevraagde 2 miljoen franken, om aan de behoeftigen en arbeidende klassen te hulp te komen.

NEDERLAND

's HERTOGENBOSCH den 14 december.

De Sociëit *de Unie*, te dezer stede heeft weder het loffelijk plan ontwerpen, om een concert ten behoeve der algemeene armen dezer stad te geven. Wij kunnen niet anders, dan met al onze kracht zoodanig plan ondersteunen en het ten dringende aan een ieders deelneming aanbevelen, met den wensch tevens dat het, zoo als zich wezenlijk voornemen laat, navolging zal vinden. Meer dan ooit zijn thans de tijden drukkend, meer dan ooit ligt onze behoefte natuurgewoone. De verbazende duurte der levensmiddelen maakt zijn lot dubbel hard met verdubbelden ijver neme men dan ook deel aan hetgeen door edele menschenvrienden ontworpen wordt, om aan dat harde lot eenige verzachting toe te brengen. Niet alleen godsdienst en menschenliefde gebieden het: eigenbelang maakt het in zeker opzigt tot pligt. Naar wij vernemen is door de H. B. commissarissen der Sociëit *de Unie* een vernuftig plan ontworpen, hetwelk zoo wel hunne liefdadige inzigten als hunne belangstelling in den behoeftige eer aandoet. Elke deelnemer heeft bij zijne intekening recht op het ontvangen van twee broodkaartjes, welke hij, naar zijn goedvinden, gratis kan uitdeelen. Maar, wanneer de Commissie de vrije beschikking wordt overgelaten over den geheelen opbrengst van het concert, kan het volgende resultaat verkregen worden.

Men veronderstelt, dat de Intekening heeft opgebracht / 420, waarvoor volgens den tegenwoordigen prijs van het brood, 2000 brooden kunnen worden uitgedeeld.

Ieder intekenaar is voor ieder sandoel dat hij genomen heeft, preferent om 7 kaartjes, ieder van een brood, tegen betaling van / 1.— te kunnen laten halen bij den heer Boderkercken de aanke-

zige 2000 brooden alzo verkocht verschaffen een kapitaal van / 285.70, waarvoor dan 1360 broodkaartjes worden daargesteld, welke andermaal tegen verkoop van 7 kaartjes, ad / 1.— wederom een kapitaal van / 195.00 of 925 brooden daartelt enz. volgens aan den voet dezer ontengestelde tabel wordt het drievoudige van de oorspronkelijke bijdrage verkregen, enkel veroorzaakt door dien de primitieve intekenaars afstand doen van de hun bij de intekening toegekende 2 broodkaartjes, per aandeel. In plaats van 2000 brooden voor de gestelde som van / 420 worden er alzo 6105 brooden uitgereikt en aldus het primitieve bedrag ruim driemaal verdubbeld. Het is overbodig verder iets tot aanbeveling en ondersteuning van dit edele plan hierbij te voegen; waar de cijfers zoo duidelijk spreken, wordt alle woordenpraal overbodig en is alzo van zelf eene aanbeveling om de armen gedurende de feestdagen te ondersteunen.

STAAT OF TABEL.

f 420,00	geven	2000	brooden,	deze	verkocht	als	boven	gezegd,	geven	wederom	een	kapitaal	van
» 285,00	»	1360	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 195,00	»	925	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 132,00	»	625	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 82,00	»	423	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 60,00	»	287	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 41,00	»	200	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 28,00	»	133	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 19,00	»	90	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
» 13,00	»	62	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

Te zamen... 6105 brooden.

— De algemeene armenvergadering te 's Hage, heeft het bedrag pligt gerekend, aan den heer Neville D. Goussier directeur der fabriek van looppend gas aldaar, haren dank te betoigen voor de gift van 40,000 ned. guldens, welke behoeven van de armen die door de algemeene ijke hoeveelheid brandstof bereikt onder de verschillende armbesturen is verdeeld geworden.

— Wij vernemen van goederhand, dat de inwisseling der oude stukken van een gulden en van een halve gulden is bepaald op den 21 tot den 24 en op den 28 en 29 december, bij de nederlandsche bank en bij de agenten van 's rijks schatkist.

(N. R. C.)

— Wij lezen in het *Weekblad van het Regt*: 's *Anavenhage* den 9 december.

DE ELFDE DECEMBER.

Voor de opening der Kamers heeft de Regering door alle hare deel- en half-ministeriële organen bij herhaling laten roeden, dat men dan toch voor goed het ontwerp van een Strafwetboek zou aanbieden. Wij weten dat zulke beloften betekenen. De Kamers hebben ook vergaderd geweest, de edelmoedigen hebben zich voor eenige maanden naar hunne huizen vertrokken, wanneer zij terugkeeren, zal men hen met bezettingen en graanwetten, die honden en kat zal dan te last zijn, om met dat lastige Straf-wetboek bezig te houden. Zeer wel. De minister heeft weder een jaar vrouwen; en

Een krijgsmansplut genoeg, al wint hij niets dan tijd.

Er is ook zoo veel haast niet mede; het gaat immers niet zoo goed; de misdaden, en vooral de herhalingen van misdaden, nemen wat hand over hand toe; de tuchthuizen breken wel iederen dag nieuwe booswichten uit, die, omdat men hen teerloos gemaakt en bedorven heeft, geen eertij-

dat brood verdienen kunnen en zich dus met oneerlijk voedsel behelpen, en ons komen bestelen en plunderen; maar waar is het groote kwaad? het ontbrekt ons immers niet aan middelen om ons te wreken; of hebben wij dat tusschen onze galgen enze geessel-roeden, onze gloeiende nijptangen en brandijzers? en is er nu zoo veel haat, om ons van al die lieve instrumenten te ontdoen? en om het goede volk te berooven van de eenige openbare vermakelijkheid die men aan hetzelfde gratis vermaakt? die dwaas philantropen!

Ondertusschen viereu wij met dankbare vreemde het DRIE EN DERTIGSTE verjaarfeset van het gezegende provisionele nationale geessel-besluit.

Het bestaat, en gelukkig onder den tegenwoordigen minister niet meer *pro forma*, want er wordt naarstig gebruik van gemaakt, en er wordt wakker gegeeseld, dit beloven wij u.

Over een jaar viereu wij het VEER EN DERTIGSTE verjaarfeset.

Eduard van Ertryck.

Onverschiedene belgische dagbladen, en bijzonderlijk het *Journal de Bruxelles*, het bij de drukkers der catholische universiteit te Leuven uitgegeven *Wachblad*, hebben menigmaal den welverdienden lof toegedragen aan den jongen doch zeer vermaarden schilder Eduard van Ertryck; tijdens zijne kunstreis in Frankrijk en Italie, alwaar hij gedurende ruim twee jaren, de werken der groote meesters van Europa heeft gestudeerd, hebben zij bij hem eenig middig gemaakt van zijn spiedigen en verwonderenswaardigen voortgang, zich steeds beroemende over hunne stad- en landgenoot.

Wij vinden ons verplicht hierop te antwoorden dat de nitramtende kunde van den heer van Ertryck ons van zijn vertrek naar Frankrijk en Italie, reeds bekend waren, onbetwistbare bewijsstukken, zijner hooge kunde en kunst waren, in onze provincie, en wel hoofdzakelijk in de schoone roomsche kerk der gemeente Oirschot, reeds gezien en bewonderd; en wij hebben dus nooit gearzeld de artikelen die den jongen schilder tot lof en eer moesten verspreiden, uit de belgische dagbladen, over te nemen; maar nooit zijn wij het niet hunne schrijvers geweest over de uitdrukkingen van: *onzen stad- en landgenoot*, uitdrukkingen, waaruit men ligtelijk zou kunnen besluiten dat genoemde schilder in Belgie geboren is.

Wij herhalen dus nogmaals en, gewapend met de bewijsstukken van den burgerlijken stand, zullen wij des noods bewijzen dat, niet Leuven, niet België, maar de stad Oosterschot, maar Nederland tergenen mogen beroemen over eenen inboorling, die met zoo veel lof en eer den weg bewandeld, die hem door zijnen beroemden meester, de Keyzer te Rome; ja, hebben meer dan eenmaal de belgische dagbladen gezegd, Eduard van Ertryck is een der oudsten en de uitmuntendste kwakelaars, die de school van dien grooten meester heeft overgebragt; de stad Rome, zeggen zij wijlen de N. Vader Gregorius XVI, bij wien hij het voorledens jaar, zoo inniglijk zoo waardiglijk werd ontvangen, de onderscheidene overheden en kunstenaars der schoone kunsten hebben in de bijzonderste steden van Frankrijk, Italie, Napels en Sicilië, de stukken bewonderd, die een nog zoo jong schilder aldaar, onder hunne oogen, begonnen en volbragt heeft, de werken van Rubbens en van Dyck, van Raphael en Michel, zijn voor hem geopend, hij zal die bewonderen, want hunne namen staat reeds den zijnen te lezen en.

Deze lof strekt den jongen schilder tot eer, het is ons aangenaam denzelven bij deze gelegenheid wederom in ons blad over te nemen.

Enige belgische dagbladen geven nu met leed-

wezen te kennen, dat Eduard van Ertryck slechts onlangs, van zijne kunstreis, in België teruggekeerd zijnde, hetzelfde reeds heeft verlaten, met het stelzigt voornemen om zich in eene der groote steden van Nederland te gaan vestigen; zij laten bittere klagten, hooren dat hun gouvernement niet bij tijds behoorlijke maatregelen heeft genomen, om België te doen in bezit blijven van een kunstschied der N. Geschiedenis, wiens weerga, in deze eeuw, helaas! maar al te weinig gevonden wordt.

Wij vertrouwen hier op de eetheid der Belgische schrijvers, wij hopen dat hunne klagten gegrond zijn en zien dus met ongeduld den tijd geboren worden dat een inboorling onzer provincie zich eindelijk in zijn vaderland zal komen vestigen, terwijl hij zich mag verzekerd houden, bij alle minnaars der schoone kunsten, met opene armen te zullen worden ontvangen en dat, bij deszelfs aankomst, alle opregte Nederlanders zullen toonen dat zij de voorrechten van een landgenoot op het hoogste punt weten te waarderen.

Mengelwerk.

BRIEF

VAN

MGR. DEN BISSCHOP VAN CHARTRES aan l'Univers.

Mijnheer,

Ik ga voort met het onderzoek van het rationalismus. Men laat deze vermetele verandering in de wijze om onze denkbeelden te leiden en ons oordeel te vormen tot aan Luther opklimmen. Hij is het, zoo zegt men, die ons verstand vrijgemaakt heeft. Zijne vaste en stoute hand heeft de eerste het jak des gezags, hetwelk, sedert eeuwen, op menschen godacht drukte, verbrijzeld. Daardoor heeft hij zijn genie, zijnen moed aan den dag gelegd en aan het menschen een onschatbare weldaad bewezen. Doch het werk was eerder ten ruwe afgetekend dan voltoerd, maar eene keur van geleerden uit de laatste eeuw hebben er de laatste hand aan gelegd. Kinderlijke versperringen, welke nog overgebleven waren, zijn onder hunne slagen gevallen. In dit oogenblik is het vrije onderzoek het voorrecht van allen; de onbepaalde vrijheid van denken is aan alle standen, aan alle knnen, aan allen onderdom verzekerd. Het is de roem van onze tijd, en nooit heeft eene grootschere vlugt den mensch nader bij dat eindpaal zijner bestemming gebragt. Laat ons zien welken grond onder die groote woorden schuilt, en of zij niet de ijdelste hersenschimmen, of liever het ginsel van duizenderlei ongerijmdheden en duizenderlei verschrikkelijke ongerijmdheden in den staat der maatschappijen verbergen.

Het verstand, zoo zegt men, is volkomen vrij gemaakt.

Wat volgt daaruit? Dat van het oogenblik af, waarom het natuurlijk licht in een menschelijk wezen begint te schijnen, de rede, als alleenheerschende gebiedster in dien zinnelijken wereld, waarin zij hare eerste stralen heeft geschoten. Zij erkent geen ander gezag dan het hare; niemand heeft het recht hare uitdrukkingen te wreken, noch hare beslissingen af te wijzen. Hier houdt men mij staande en zegt mij: Gij overdeijft de nieuwe leer om haar te verachten. Neen, wij beweren niet, dat een kind van zeven of acht jaren zich alleen aan zijne eigene inzigten moet hechten, en wij bekennen dat die antiekende geest een steunpunt noodig heeft. Maar ik vraag u op welk tijdsip van het leven moet die geest vrij zijn? Er bestaat eene wettelijke en burgerlijke meerderjarigheid, waarvoor men niet valbaar is, dan op den bij de wet bepaalden leeftijd; eerst van dat oogenblik af is men vrij en onafhankelijk in het beheer zijner goederen. Maar op welken onderdom zal de geest van elk individu

van de voorgedij ontslagen worden? Wie is bevoegd om deszelfs banden te verbreken en deszelfs, althans voorloopige onafhankelijkheid, te doen ophouden? Waar zijn de regters die deszelfs meerderjarigheid zullen uitspreken, de regtsbeambten om er akte van te nemen, de personen belast met dezelve te beteekenen? Men ziet waartoe deze aanmerking leidt, en dat de onbepaalde alleenheerschappij welke de nieuwigheids-predikers aan de menschelijke rede toekennen, zelfs den minsten schijn van voorbehoud niet gedooft. Ziedaar dus de kinderent, de jongelieden, die over alles leerstellig uitspraak zullen kunnen doen: En inderdaad; zijn hunne uitspraken niet reeds zeer stout en beslissend? Ik zou hier nog kunnen spreken van het valsche, zwakke, met zichzelf ingenomene, zonderlinge en met ongerijmdheden en magtspreuken doorkneed verstand; dat wankelend, zonder vast bestaan en met de verschillende gebreken behebt is, welke het edelste der zielsvermogens ontsieren en verlagen.

Een ander gevolg der beginselen, welke ik bestrijd, is dat deszelfs regten gewaarborgd worden aan den ambachtsman, den landbouwer, den eenvoudigen veeboeder even als aan de grootten en geleerden. Geniet de vrouw, die nauwelijks in eene ellendige hut eene schuilplaats vindt, niet hetzelfde voorrecht als de vermogende vrouw, die in de gezelschappen schittert? Wees op uwe hoede, indien gij eene enkele uitzondering maakt, valt geheel uw stelsel in duigen. Inderdaad, het recht waarvan wij spreken heeft, volgens u, zijnen wortel en onschendbaren titel in onze natuur. Elk wezen, dat in de grootheid en waardigheid van die natuur deelt, kan er dus niet van beroofd worden zonder misdad. Wie ook hetzelfde zou aandrangen, ware een goddeloos roover en een dwingeland.

Denk een oogenblik na, nu deze beginselen vastgesteld zijn, en antwoordt mij. Gij wilt volstrekt dat het rationalismus de wereld zal bestieren? Maar wat zult gij aanvangen met die vereeniging van magthebbenden, meerendeels slechte reden eorders, die echter volgens hun recht, vast besloten hebben niets van hunne denkbeelden af te staan? Wat zult gij daarmee voortbrengen? Eene maatschappij? Neen; dit is onmogelijk. Gij zult er niets anders van kunnen maken dan een gekkenhuis of een *pandemonium*.

Deze zijn de onvermijdelijke gevolgen der nieuwe leer. Het instinkt der natuur, het zedelijk gevoel en het verstand, dat de onvervreembare schat onzer natie uitmaakt, houdt er ons nog enigszins van verwijderd, doch wij snellen er henen.

Het is dus gemakkelijk in te zien. Die feestten, dat gejaich, die zegotogten, ter gelegenheid der vrijmaking van het menschelijk verstand, wel ver van het blijk te zijn eener wettige vreemde, zijn niet anders dan eene schrikwekkende omverwerping van zinnen en de bacchusfeesten der rede.

Ja, God heeft eene hiërarchie in het verstand, eene trapsgewijze verdeling van verlichting, een mengsel van zedijken voorrang en noodzakelijke onderwerping ingesteld, waarvan de gedurige beweging, de regelmatigige gang, de krachtige en grootsche werking afhangt van het machine, dat men maatschappij noemt. Gij verbreekt de teederste en waarstbaarste van alle veeren, welke het instand houden. Gij zult onder deszelfs val verpletterd worden.

Voegeu wij hier eenige bedenkingen bij, waarvan men het groote nut zal inzien. Er is geen kortere weg naar de barbaarschheid dan het rationalismus. Het maakt de menschelijke rede, reeds bij hare intrede in het leven vrij. Geef de bekwaamste meesters aan die kinderen, aan die geboren leeraars ten aan die gadespraken, nauwelijks aan de wildhols ontsnapt, welk gebruik zij van de ontvangene lessen maken? Zij zullen dezelve beoordeelen, zij zullen dezelve beoor-

Uitgegeven te Utrecht bij J. B. van Rossum, en mede aldaar verkrijgbaar, bij Banning, van Meurs, Romondt, van den Heuvel, van Dijk, 's Bosch, D. A. A. de Rooy.

AMSTERDAM, Langenhuijzen, de Haas, van Spanje, Gosling, Zweers, Lenfring, Koheo,

AMERSFOORT, Mej. Walters, Heunks.

ALMELO, Sommer.

ALKMAAR, eek, Coster, Hoogvorst.

ARNHEM, Daems, Meijer, Vermeulen.

DELFT, van Dijk, Koster,

DEVENTER, Robijns, Horstink, Koestal.

DOESBORGH, Sommer.

GOUDA, van Gaur.

HARDERWIJK, Veltman.

HAARLEM, Niessen, Hijnsbergen

's HAGE, Gebr. Langenhuijzen, ten Hagen, de Grobt.

LANSWAARDE, van Brabant.

LEEDEN, van Leeuwen, Thijssens, Langeveldt.

LEEUWARDEN, Wed. Hoepermans, Mulder.

NIJMEGEN, van der Heijden, ten Hoet, Hermans, Pothart.

ROTTERDAM, van Belle, Braam, Bolan, Mulder.

SCHIEDAM, van Pinksteren.

ZWOLLE, Waanders.

INHOUD VAN HET MENGELWERK.

De invloed der Godsdienst. (Een warr verhaal.)
 1. De Kersnacht. 2. De Reis. 3. Het wedervind
 der Moeder. 4. Bezoek bij den Kanunnik.
 5. Bij den Pastoor. 6. Het Wedervind.
 7. De Stille Hoogeschool of
 de Zinnel. — De Atheïst beschaamd. —
 Geschiedenis van de Attheïst. —
 Vrouw. — Economie. — Mus. — Rijk. —
 Khan aan Asem Haehem. —
 Pest. — Gravelle en de S. —
 Manuel de Saint Oswald. — De Dabbele Wel-
 daad. — De Schat. — Enige vragen en ant-
 woorden. — De stervende Christen. (Dichtstuk.)
 De Dochter van Jephthe. (Dichtstuk.) — Een
 Hollandsch Huishouden van den ouden tijd. —
 G. van den H. Gregorius Naz. bij eenen
 storm. — Korte verhalen. — Trekken uit het
 leven van den H. Paulinus van Nola. — De
 Wees (Dichtstuk.) — Colmar. (Dichtstuk.) —
 De eerste stap naar het tuchthuis. — Anecdotes.

Graanmarkt

van 's HERTOGEN BOSCH

Vrijdag en Zaterdag 11 en 12 december.

ROGGE / 9.85 / 10.00 a / 10.35

BOEKWEIT / 7.15 / 7.50 a / 7.65

HAVER / 3.25 / 3.50 a / 3.85

OPGAVEN van de Hoogte der Rivieren de MAAS te Grave van de Dieze te 's Bosch, waargenomen des morgens.

Dag	MAAS TE GRAVE.			DIEZE TE 'S BOSCH.		
	BOVEN AP.	GEWASSEN	GEVALEN	BOVEN	GEWASSEN	GEVALEN
D. p.	ell.	dm.	dm.	ell.	dm.	dm.
11	6	20	0	0	0	0
12	6	16	0	1	4	0
13	6	18	0	1	15	0
14	6	18	0	1	16	0

De G. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

De G. te Keulen, den 7 Dec 10 voet 2 d

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te 's Bosch.

gen naar hunne nog verwarde en zwakke inzichten, zij zullen er geens vruchten uit trekken, of, in haime aan dien leeftijd natuurlijke eigenaardigheid, er hunne eigene denkbeelden, dat is hunne kin- derachtige redeneringen, hunne mistastingen en onkunde er bijvoegen. Welk spiegel zal eenmaal de vereniging van al die geesten, wanneer zij in de wereld vereenigd zijn, opleveren? De heilige botsing van denkbeelden, wedstrijd van zonderling- heden, buitensporigheid van stelsels, gezond ver- stand en goede smaak blootgesteld aan de dwaas- ste en schadelijkste aanvallen, al de wetten, welke de redelijke orde regelen zullen verscheurd en zoo als de H. schrift zegt, aan stukken getrokken worden. Zoodanig zal de nieuwe toestand zijn, op de aarde, alwaar de afschuwelijkheid aan de hand der belagehelijkheid zal gaan. Wij ontwa- ren daarvan rondom ons de kentekenen, nog ver- verwijderd, zoo men wil, maar niet minder be- droevend.

Daarenboven, de rede, vrij van allen dwang en dikwijls alleen daardoor er toe gebracht, om niers anders te wezen dan de weerklink der hartstogten, zal zich tegen de Godheid zelve met eene onge- hoorde schaamteloosheid verzetten. Men heeft daarvan in mijnen laatsten brief een voorbeeld gevonden in een behoudend en zeer verspreid dag- blad. Ik geloof niet dat de overmoed der godde- loosheid immer zoo ver gegaan is, althans in ge- schriften, welke meer bijzonderlijk bestemd zijn, om overal in omloop te zijn en door te dringen. De schrijver, van wien ik spreek, na met bitter- heid der spot gedreven te hebben met eenige schrijvers, die eertijds zonder voorbehoud tot de school van Voltaire behoorden en thans trachten de godsdienstige denkbeelden wederingang te doen vinden, bedient zich van de duidelijkste en verach- tendste bewoordingen, om God van deze aarde te verjagen. Hij houdt staande, dat de mensch al- leen hier beneden meester is, dat de wereld de zijne is, met uitsluiting zelfs der Godheid. Is het te verwonderen, wijl hij eenige regelen later de Revolutie gelukwenscht tegen God dezelve formulieren gebezigt te hebben, welke eene magt bezigt tegenover eene magt aan welke zij gelijk is? Men ziet, hij stelt eene volmaakte gelijkheid daar tusschen den mensch en den Schepper van alle wezens. Om deze afschuwelijke godslastering te verdedigen, verdraait hij den zin dezer woor- den: De Republiek erkent het Operwezen en wil te verstaan geven dat de republiek God erkende, als een aardsche vorst eenen anderen vorst erkent, aan wien hij gelijk is en het regt heeft den titel van vorst te weigeren. Ik heb deze gedrogtelij- heden reeds aangehaald en meld dezelve op nieuw, om de menschen, die een weinig verstand en ge- loof hebben, en onder wiens oogen geschriften van dien aard in alle openbare plaatsen komen, te waarachuyen en tevens tot onderrigt der huis- vaders, die, met eene onverschoonbare onvoor- tigheid, die geschriften aan de nieuwsgierigheid van allen, die hen omringen, ten voedsel geven.

Ik sluit met eene bedinking, welke niet minder treffend is. De rationalist, wiens stelsel met zoo- veel luidruchtigheid het volledige oppergezag der rede predikt, laat niet na die van anderen in zijn voordeel aan zich te onderwerpen en mededogen- los in de boeien te slaan. Eene voortdurende daadzaak, welke onder onze oogen plaats grijpt, levert daarvan een onomstootbaar bewijs. Het scepticismus onzer Universteit (ik spreek van den geest in het algemeen, die alles is, en niet van de gevoelens van eenige bijzondere personen, die geenen of een geringen invloed hebben), dat scepticismus is naauw verward met het rationalis- mus, wijl het vrije onderzoek een dierbaar en heilig leersluk is in den boezem van ons onder- wijzevend ligchaam. En nogtans, wat zien wij? De rede der huisvaders deelt dan toch wel in den algemeenen vrijdom; en ziet, zij zijn gehecht aan de eer en de dienst van den waren God; zij aan- bidden Jesus-Christus; de eerbied voor het Evan- gelie en de deugden, welke het inboezent, is diep in hun hart geprent, en zij verlangen yurig, en hebben het onschendbaar en door alle eeuwen heen erkend regt, om die gevoelens op hunne nako-

melingschap over te planten. En nogtans scheidt een ijeren muur hunne kinderen van eenen toos- stand van zaken, waarin onderwijzers met over- tuiging in hunne zielen het licht en de liefde kunnen storten van dat christelijk geloof, hetwelk de wereld en de grootste genien overwinnen heeft, doch de sofisten der Universteit, hoovaardige verachters van het christendom, hetwelk zij met de laagste en domste sekten gelijk stellen, niet kan overwinnen. De godsdienst zucht, het char- ter vordert, de maatschappij, verschrikt over het vergift, dat in haren boezem uitgestort wordt, wordt beangst en bezorgd. Het baat niet; on- danks die tastbare en schreeuwende tegenstrijdig- heid, moet men onder het juk gebukt gaan, en mag men de dwaling niet tegenhouden, welke met woede aanstroomt, noch het atheïsmus, dat ons met verovering bedreigt. Zal het daarbij blijven? Neen; wanneer men eenmaal den weg tot een on- bepaald despotismus heeft ingeslagen, wordt men het nooit moede, het aangename van dit alver- mogen te swaken. Ook leert het Dagblad voor 't openbaar onderwijs ons dat de heer de Salvandy in zijn wetsontwerp niet zoo veel zal toegeven als zijne voorgangers. Voorzeker, gansch Europa zal het wonderbaar talent bewonderen van dien mi- nister, die zal hebben kunnen doen wat onmogelijk scheen: namelijk nog nieuwe en naauwere scha- kels smeden aan ketenen, die reeds ondragelijk zijn.

Ik heb de eer enz.
 CLAUD. HIR, Bisschop van Chartres.
 Chartres 7 december 1846.

Erratum.

In de Advertentie van den Heer DEN DOOP wegens het dezen avond te geven BAL, staat de entree is 25 cents per persoon, lees: 25 cents voor ELKEN HEER.

Advertentien.

TE ROSENDAAL, (Noord-Brabant).
 wordt te koop aangeboden de van ouds ge- renomeerde en sedert jaren met goed gevolg, in werking geweest zijnde,

BIERBROUWERIJ,

genaamd de Vijshoek,

met HUIZINGE, SCHUUR en BRF, staande en gelegen aan de Grootte Markt, aldaar.
 To bevragen bij Mr. E. J. A. VAN WELIJ, Notaris te Rosendaal. Brieven franco.

Bij Gebr. MULLER, Bosthandelaren te 's Her- togenbosch, ziet het licht:

Handboek voor Dijk- en Polder- beheer; door J. A. GERLACH, Ja, 1846, der Provinciale Staten van Noord-Brabant en Notaris te Heusden. Prijs..... / 4,00.

Ken woord aan Land-Eigenaren, Dijk- en Polderbesturen, ter gelegenheid van de uitgave van bovenbedoeld HANDBOEK. Prijs..... / 0,25.

De Ondergeteekende, VENTRILO- QUE, aangemoedigd door het gulle onthaal hem in menige familiëkransen te beurt ge- vallen, heeft de eer te berigten, dat hij nog eenige dagen in deze stad vertoeven zal en reconnuandert zich, mitsdien tot het ver- schaffen van eenige genoegelijke oogenblikken bij Vermaatsingen, Partijen enz. Hij is steeds te ontbieden bij BROEKMAN, aan het SPEL, op de Grootte Markt.
 VAN DER VANK.

Verkoop van Boeken.

De Boekhandelaar J. B. VAN ROSSUM, te Utrecht, zal den 21 december 1846 en twee volgende dagen ten zijnen huize Verkoopen: Eene nette verzameling van Boeken, meestal God- geleerde Werken, kerkelijke en algemeene geschiedenis betreffende, benevens eene fraaje collectie van taalkundige, gedeeltelijk nage- laten door wijlen den Wel Eerw. Heer G. CLAMENS, in leven R. K. Pastoor te Ouden- Rhijn, en andere wetenschappelijke Werken, van af hetwelk de catalogus op franco aan- vrage gratis verkrijgbaar en mede te beko- men is bij den uitgever dezes.